

VU Research Portal

Rechtseenheid en de deelgeschilprocedure

de Groot, G.

published in

Ars aequi

2018

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

de Groot, G. (2018). Rechtseenheid en de deelgeschilprocedure. *Ars aequi*, 67(6), 534-546. [AA20180534]. <https://juridischeuitgeverij.nl/product/rechtseenheid-en-de-deelgeschilprocedure/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Rechtseenheid en de deelgeschilprocedure

Dineke de Groot*

Dit artikel gaat over het waarborgen van rechtseenheid bij deelgeschillen over letsel- en overlijdensschade.

1 Inleiding

Van oudsher kunnen in civiele zaken over letsel- en overlijdensschade (hierna ook gezamenlijk aangeduid als personenschade) rechterlijke beslissingen worden verkregen in kort geding en in de bodemprocedure. Ook kunnen voorlopige bewijsmaatregelen (voorlopig getuigenverhoor, voorlopig deskundigenbericht) worden verzocht. Sinds medio 2010 is het daarnaast mogelijk met gebruik van de deelgeschilprocedure (art. 1019w-1019cc Rv) de rechter te vragen om te interveniëren in de buitengerechtelijke onderhandelingen van partijen over de afwikkeling van personenschade. Het doel van de deelgeschilprocedure is dat partijen de zaak na de deelgeschilbeschikking in onderling overleg voortvarend afwikkelen. De deelgeschilprocedure in eerste aanleg is gericht op finale geschilbeslechting. Er zijn slechts beperkte mogelijkheden om tegen een deelgeschilbeslissing een rechtsmiddel in te stellen. Voor het bereiken van het doel van de deelgeschilprocedure is het noodzakelijk dat beslissingen van de deel-

geschilrechter partijen voldoende houvast bieden, en dat partijen erop kunnen vertrouwen dat die beslissingen stroken met het geldende recht. Ook voor een partij die overweegt een deelgeschil aanhangig te maken, en daarmee voor de voortvarende afwikkeling van buitengerechtelijke onderhandelingen in andere personenschadezaken, is mede van belang hoe het in de deelgeschilprocedure staat met de rechtseenheid.¹

Sinds medio 2010 is het mogelijk met gebruik van de deelgeschilprocedure de rechter te vragen om te interveniëren in de buitengerechtelijke onderhandelingen van partijen over de afwikkeling van personenschade

In deze bijdrage staat de vraag centraal welke mogelijkheden er zijn om bij deelgeschillen over letsel- en overlijdensschade de rechtseenheid te waarborgen. Daartoe wordt eerst ingegaan op de deelgeschilprocedure (par. 2) en op het bevorderen van rechtseenheid in verband met die procedure (par. 3). Vervolgens wordt verkend welk gebruik in de praktijk wordt gemaakt van procesrechtelijke mogelijkheden voor het waarborgen van rechtseenheid bij

* Prof. mr. G. de Groot is vice-president in de Hoge Raad en bijzonder hoogleraar Rechtspraak en conflictoplossing aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

¹ Vgl. de brief van de minister van Veiligheid en Justitie naar aanleiding van het WODC-evaluatierapport van M. Wesselink over de Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade, *Kamerstukken II* 2014/15, 34132, 1, p. 4: van de rechtsvorming in de deelgeschilprocedure 'kan in andere zaken worden geprofiteerd mits deze eenduidig is'. Zie ook S.J. de Groot & J.E. van Oers, 'Vijf jaar deelgeschilprocedure – een evaluatie', *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2015, p. 57-58.

de uitleg van de wettelijke bepalingen van de deelgeschilprocedure (par. 4). Die verkenning resulteert in de bevinding dat het gesloten stelsel van rechtsmiddelen voorziet in mogelijkheden om de rechtseenheid ter zake van de deelgeschilprocedure daadwerkelijk te waarborgen (par. 5.1). Afgesloten wordt met enkele suggesties omtrent het waarborgen van rechtseenheid in geval van verdeeldheid in deelgeschiluitspraken over materieelrechtelijke vragen over personenschade (par. 5.2).

2 De deelgeschilprocedure

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevat sinds 1 juli 2010 een speciale procedure voor gevallen waarin iemand aanspraak maakt op vergoeding van letsel- of overlijdensschade (art. 1019w-1019cc Rv), bijvoorbeeld na een arbeids- of verkeersongeval, of na een medische fout. Die procedure wordt de deelgeschilprocedure genoemd.

De desbetreffende bepalingen zijn in de Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade (*Stb.* 2010/221) tot stand gebracht. Met deze wet is beoogd te bevorderen dat geschillen over letsel- en overlijdensschade eenvoudig en voortvarend door middel van een minnelijke regeling kunnen worden afgewikkeld.² Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de deelgeschilprocedure werden veel zaken over letsel- en overlijdensschade door de benadeelde en de (verzekeraar van de) aansprakelijk gestelde partij geschikt, zonder dat er een (bodem)procedure bij de rechter werd gevoerd.³ Het kon echter jaren duren voor een schikking bereikt was. In de tussentijd kon de behandeling van de zaak gepaard gaan met allerlei knelpunten. Er ontstond bijvoorbeeld een verschil van mening tussen partijen over het verstrekken van medische informatie over de benadeelde aan de wederpartij, de keuze van een te raadplegen deskundige of de aan een deskundige te stellen vragen, de betekenis van een deskundigenrapport voor de schadeafwikkeling, enzovoort. De afhandeling van de zaak kon dan behoorlijk vertraging oplopen. Werd een zaak niet minnelijk tussen partijen geregeld en door een van partijen een kort geding of een bodemprocedure bij de rechter aanhangig gemaakt, dan kwamen de onderhandelingen (en bevoorschotting) veelal stil te liggen en konden bovendien ook punten waarover eerder min of meer overeenstemming was bereikt, alsnog in het geschil worden betrokken. Een vonnis in kort geding levert bovendien geen beslissing op met gezag van gewijsde tussen partijen (art. 236 Rv).

Bodemprocedures over personenschade bevatten vaak diverse geschilpunten, ze konden feitelijk en juridisch complex zijn, en er was nogal eens tijdovende bewijslevering nodig door middel van getuigenverhoren en deskundigenberichten. De procedure in eerste aanleg begon veelal pas jaren na het schadevoorval en de daarop gevolgde buitengerechtelijke onderhandelingen. Op de procedure in eerste aanleg kunnen nog procedures in hoger beroep en cassatie volgen.

De deelgeschilprocedure maakt in het onderhandelingstraject van partijen een rechterlijke interventie mogelijk

In de loop der tijd groeide vrij algemeen het inzicht dat er fundamentele veranderingen nodig waren in de afwikkeling van personenschade. Een van de in de afgelopen decennia ontplooiden initiatieven ter verbetering van de kwaliteit van de schadeafwikkeling is de invoering van de deelgeschilprocedure. De deelgeschilprocedure maakt in het onderhandelingstraject van partijen een rechterlijke interventie mogelijk. In de kern berust de deelgeschilprocedure op het uitgangspunt dat partijen beter in staat zullen zijn om zelf de zaak volledig buitengerechtelijk af te wikken als zij eenvoudig en snel toegang hebben tot de rechter voor het doorhakken van een knoop over een deelskwestie die hen verdeeld houdt en die de afhandeling van de zaak belemmert.

Een kenmerk van de deelgeschilprocedure is dat daarmee is beoogd de benadeelde een laagdrempelige toegang tot de rechter te bieden. De wet biedt toegang tot de deelgeschilrechter ongeacht of het verzoek afkomstig is van een van partijen of van partijen gezamenlijk (art. 1019w lid 1 Rv). De deelgeschilprocedure blijkt vrijwel uitsluitend door de benadeelde partij aanhangig te worden gemaakt.⁴ De eenzijdige toegang tot de deelgeschilrechter in combinatie met de kostenregeling van artikel 1019aa Rv, die de benadeelde in staat stelt de rechter te benaderen zonder vrees met aanzienlijke proceskosten te worden opgezaald, maakt dat de deelgeschilprocedure daadwerkelijk voorziet in ongelijkheidscompensatie voor de benadeelde. De laagdrempelige toegang van de benadeelde tot de deelgeschilrechter vervult zijn functie in belangrijke mate tijdens de onderhandelingen van partijen, ongeacht of het daadwerkelijk tot een deelgeschilprocedure

2 *Kamerstukken II* 2007/08, 31518, 3, p. 2.

3 Zie bijv. W.C.T. Weterings, *Vergoeding van letsel-schade en transactiekosten*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999, p. 118.

4 M. Wesselink, *De deelgeschilprocedure. Kan procederen onderhandelen stimuleren?* (diss. Amsterdam UvA), Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 82.

komt.⁵ Werkt een schadebehandelaar van de aansprakelijk gestelde partij niet voldoende mee aan een voortvarende schadeafwikkeling, dan kan een concept-deelgeschilverzoekschrift van de benadeelde al voldoende zijn om onderhandelingen vlot te trekken, soms mede doordat dan bij de aansprakelijk gestelde partij ook een advocaat bij de behandeling van de zaak betrokken raakt.

Uit het doel van de wet (het bevorderen van een vlotte en soepele totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst tussen partijen) vloeit voort dat de deelgeschilrechter naast zijn traditionele geschilbeslechtende rol een faciliterende en bemiddelende rol heeft. De deelgeschilrechter spreekt met partijen niet alleen over het voorgelegde deelgeschil, maar ook over de vraag wat zij nodig hebben om spoedig terug te keren naar hun onderhandelingen en de zaak af te wikkelen.⁶ De deelgeschilprocedure voorziet als een voorloper in de behoefte aan wat buiten het terrein van de personenschade wel wordt genoemd een spreekuurrechter of buurtrechter,⁷ een rechter bij wie partijen eenvoudig en snel terecht moeten kunnen om in een gesprek een conflict uit de wereld te helpen zonder dat het onnodig wordt gejuridiseerd.

De deelgeschilprocedure is gericht op finale geschilbeslechting. In het aanvankelijke wetsvoorstel was voorzien dat er geen rechtsmiddel zou openstaan tegen beslissingen van de deelgeschilrechter

Een ander kenmerk van de deelgeschilprocedure is dat deze uitdrukkelijk is gericht op finale geschilbeslechting. Dit komt tot uitdrukking in de wettelijke regeling. In het aanvankelijke wetsvoorstel was voorzien dat er geen rechtsmiddel zou openstaan tegen beslissingen van de deelgeschilrechter (art. 1019bb Rv). Nadat in de consultatiefase het belang was benadrukt dat ook een deelgeschil tot richtinggevende rechtspraak kan leiden, is in het ingediende wetsvoorstel voorzien in beperkte rechtsmiddelmogelijkheden (art. 1019cc Rv).⁸ Het komt erop neer dat slechts indirect een rechtsmiddel openstaat. De partij die wil opkomen tegen een deelgeschilbeschikking, zal een bodemprocedure aanhangig moeten maken. Op het instellen van dat

rechtsmiddel wordt verderop in deze bijdrage nader ingegaan. In die bodemprocedure hebben beslissingen van de deelgeschilrechter waarin uitdrukkelijk en zonder voorbehoud is beslist op een of meer geschilpunten tussen partijen betreffende hun materiële rechtsverhouding, dezelfde betekenis als een bindende eindbeslissing in een tussenvonnissen in de bodemprocedure. Dit heeft tot gevolg dat een kwestie waarover de deelgeschilrechter heeft beslist, bij de bodemrechter in beginsel niet opnieuw ter discussie kan worden gesteld, tenzij in de omstandigheden van het geval een bijzonderheid speelt op grond waarvan de rechter volgens vaste rechtspraak van een bindende eindbeslissing kan terugkomen.⁹

Voorts is een kenmerk van de deelgeschilprocedure dat deze aanvullende mogelijkheden biedt voor rechtsontwikkeling op deelaspecten van het personenschaderecht. Zoals gezegd werd er in weinig personenschadezaken geprocedeerd en werd het merendeel van die zaken buitengerechtelijk afgehandeld. Ook rechtsvragen waarover partijen van mening verschilden, kwamen lang niet altijd verder dan de onderhandelingstafel. Voorafgaand aan de inwerkingtreding was de verwachting dat van de deelgeschilprocedure een rechtsvormende werking zou uitgaan en dat er richtinggevende rechtspraak beschikbaar zou komen over de beantwoording van rechtsvragen die deel uitmaken van onderhandelingen tussen partijen. Zo zou de deelgeschilprocedure ook de buitengerechtelijke onderhandelingen kunnen faciliteren in andere zaken dan de zaak waarin een uitspraak op een deelgeschil wordt verkregen.¹⁰

3 Rechtseenheid en de deelgeschilprocedure

3.1 Inleiding

Voor de deelgeschilrechter in eerste aanleg vormt de mogelijkheid van partijen om rechtsvragen voor te leggen die in het verleden niet verder kwamen dan de onderhandelingstafel, een nieuwe kans om een bijdrage te leveren aan de rechtsontwikkeling in het personenschaderecht. In de reguliere vorderings- en verzoekprocedure kan de partij die zich niet kan vinden in het oordeel van de rechter in eerste aanleg, zich desgewenst tot de rechter in hoger beroep en cassatie wenden. Daarmee zijn de rechtsontwikkeling en de rechtseenheid gediend. Zoals gezegd biedt de deelgeschilprocedure echter slechts beperkte mogelijkheden om op te komen tegen het

5 A.J. Van & A.J. Akkermans, 'Effect deelgeschilprocedure veel groter dan zichtbaar aan alleen het aantal uitspraken', *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2011, p. 82-86.

6 A.J. Akkermans & G. de Groot, 'De deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade: nieuwe verantwoordelijkheden voor de rechter en voor partijen', *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2010, p. 29-36; E.C. Huijsmans & H.A.W. Vermeulen, 'Tussentijdse evaluatie deelgeschilprocedure', *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2014, p. 30; De Groot & Van Oers 2015, p. 58-59; Wesseling 2016, p. 205.

7 Zie voor een overzicht over de ontwikkeling van innovatieve procedures: L.M. Coenraad & P. Ingelse, 'Afscheid van de klassieke civiele procedure?', in: *Preadviezen Nederlandse Juristen-Vereniging* 2017, Deventer: Wolters Kluwer 2017, p. 13-137.

8 *Kamerstukken II* 2007/08, 31518, 3, p. 5. Zie ook F.R. Salomons, 'Hoger beroep en gebondenheid aan deelgeschiluitspraak', *Verkeersrecht* 2010, afl. 6, p. 173.

9 Volgens vaste rechtspraak brengen de eisen van een goede procesorde mee dat de rechter aan wie is gebleken dat een eerdere door hem gegeven, maar niet in een einduitspraak vervatte eindbeslissing berust op een onjuiste juridische of feitelijke grondslag, bevoegd is om, nadat partijen de gelegenheid hebben gekregen te reageren, over te gaan tot heroverweging van die eindbeslissing teneinde te voorkomen dat de rechter op een ondeugdelijke grondslag uitspraak zou doen. Zie o.a. HR 25 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2800, NJ 2008/553, m.nt. H.J. Snijders.

10 *Kamerstukken II* 2007/08, 31518, 3, p. 3.

oordeel van de deelgeschilrechter in eerste aanleg, en dus ook tegen diens antwoorden op rechtsvragen. Dit roept de vraag op hoe de rechtseenheid ten aanzien van deelgeschilbeslissingen is gewaarborgd.

Voor de deelgeschilrechter in eerste aanleg vormt de mogelijkheid van partijen om rechtsvragen voor te leggen die in het verleden niet verder kwamen dan de onderhandelingstafel, een nieuwe kans om een bijdrage te leveren aan de rechtsontwikkeling in het personenschaderecht

3.2 Rechtseenheid

Zoals elke rechter heeft de deelgeschilrechter in eerste aanleg tot taak een beslissing te geven in het voorgelegde geschil (art. 42 Wet RO). De deelgeschilrechter in feitelijke instantie zal oog hebben voor het bevorderen van de rechtseenheid, maar dit is geen taak die hem bij wet is opgedragen. Uitgangspunt in Nederland is dat de Hoge Raad als cassatierechter specifiek tot taak heeft de rechtseenheid te bevorderen, naast het bevorderen van de rechtsvorming en rechtsontwikkeling en het bieden van rechtsbescherming.¹¹

Het streven naar rechtseenheid strekt ertoe dat gelijke gevallen met toepassing van dezelfde rechtsregels zoveel mogelijk gelijk worden behandeld en afgewikkeld, ongeacht of dat gebeurt door middel van rechtspraak of buitengerechtelijke afwikkeling. Kan over een bepaalde rechtsvraag verschillend worden gedacht, dan zal de Hoge Raad in het algemeen trachten een uitspraak te doen die over die rechtsvraag duidelijkheid schept. Niet alleen die duidelijkheid draagt bij aan de rechtseenheid, maar ook de omstandigheid dat van de uitspraak van de Hoge Raad precedentwerking pleegt uit te gaan. Zowel rechters in feitelijke instantie als degenen die werkzaam zijn in de buitengerechtelijke rechtspraktijk zullen zich in het algemeen bij de behandeling van soortgelijke gevallen naar de uitspraak van de Hoge Raad richten. Het volgen van een andere weg onder omstandigheden die niet wezenlijk verschillen van die waaronder de uitspraak van de Hoge Raad is gedaan, zal immers naar verwachting in cassatie geen standhouden.

3.3 Wettelijk kader

Hierna komen enkele wettelijke bepalingen aan de orde die van betekenis zijn voor het bevorderen van rechtseenheid.

De deelgeschilprocedure is een verzoekprocedure in eerste aanleg, die is onderworpen aan de regels voor de bevoegdheid van de kantonrechter en de gewone civiele rechter. De gewone regels voor de verzoekprocedure zijn van toepassing, tenzij daarvan in de wettelijke bepalingen over de deelgeschilprocedure is afgeweken.¹²

Sinds 2013 zijn er elf rechtbanken in Nederland. Alle elf kunnen deelgeschillen behandelen. De besturen van deze elf rechtbanken hebben volgens artikel 23 lid 3 van de Wet op de rechterlijke organisatie tot taak binnen het gerecht de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing te bevorderen. Daartoe dient het bestuur overleg te voeren met de gerechtshofvergadering of een afvaardiging daarvan op een bepaald rechtsterrein. Het bestuur mag bij de uitvoering van deze taak niet treden in de procesrechtelijke behandeling en inhoudelijke beoordeling van een concrete zaak, noch in de beslissing. De gerechtshofbesturen kunnen dus alleen in algemene zin proberen de rechtseenheid in deelgeschilprocedures te bevorderen. Daartoe hebben zij bijvoorbeeld landelijk vakinhoudelijk overleg over civiele zaken ingericht en een expertgroep letselschade, waarin binnen de Rechtspraak landelijk kennis en ervaring kan worden gedeeld, onder meer over *best practices* bij de aanpak van personenschadezaken. Ook beschikt de Rechtspraak over een landelijk kenniscentrum Milieu en Gezondheid, ondergebracht bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Daarnaast vervult SSR, het opleidingsinstituut van de rechterlijke macht, bij het delen en de overdracht van kennis en ervaring binnen de Rechtspraak een belangrijke rol.

De deelgeschilrechter in eerste aanleg kan op het niveau van de individuele zaak bijdragen aan de rechtseenheid, maar zoals gezegd heeft hij primair tot taak het deelgeschil van partijen te behandelen en daarin zo nodig een beslissing te geven waarmee partijen hun onderhandelingen kunnen voortzetten. In het algemeen is het stimulerend voor de rechtsontwikkeling als over vergelijkbare kwesties meerdere beslissingen van rechters in eerste aanleg beschikbaar komen, ongeacht of het gaat om vergelijkbare of uiteenlopende beslissingen. Zo wordt het wetenschappelijke debat over rechtsontwikkeling en rechtseenheid gevoed, evenals het debat daarover

11 E. Korthals Altes & H.A. Groen, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Procesrecht. 7. Cassatie in burgerlijke zaken*, Deventer: Wolters Kluwer 2015/105. Zie ook art. 81 lid 1 Wet RO.
12 *Kamerstukken II* 2007/08, 31518, 3, p. 16.

tussen praktijkjuristen zoals rechters en rechtshulpverleners. Ook wordt daarmee zichtbaarder welke dilemma's zich in de rechtspraktijk rondom een bepaalde rechtsvraag kunnen voordoen. Met dergelijke informatie kan dan bij verdere rechtsontwikkeling rekening worden gehouden.

In procedures waarin gewone rechtsmiddelen openstaan, kan ook de rechter in hoger beroep een bijdrage leveren aan de rechtseenheid. In het gesloten stelsel van rechtsmiddelen is het uiteindelijk aan de cassatierechter om rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling te beantwoorden (vgl. art. 81 lid 1 Wet RO). In de deelgeschilprocedure staat echter zoals gezegd in beginsel geen gewoon rechtsmiddel open (art. 1019bb Rv). Een veroordeling van een van de partijen in een deelgeschilbeschikking valt onder de regel van artikel 1019bb Rv dat tegen de deelgeschilbeschikking geen voorziening openstaat. Die veroordeling heeft volgens artikel 1019cc lid 2 Rv in een eventuele bodemprocedure tussen partijen geen verdergaande betekenis dan wanneer zij zou zijn opgenomen in een tussen partijen gewezen vonnis in kort geding. De toegang tot de hogere rechter is ook anderszins onderhevig aan beperkingen. Artikel 1019cc lid 1 Rv bepaalt dat, voor zover in de deelgeschilbeschikking uitdrukkelijk en zonder voorbehoud is beslist op een of meer geschilpunten tussen partijen betreffende hun materiële rechtsverhouding, de rechter daaraan in de procedure ten principale op dezelfde wijze is gebonden als wanneer de beslissing zou zijn opgenomen in een tussenvonnis in die procedure. Artikel 1019cc lid 3 Rv bepaalt dat beslissingen als bedoeld in artikel 1019cc lid 1 Rv kunnen worden betrokken in een bodemprocedure in hoger beroep. Dat kan allereerst door daartegen hoger beroep in te stellen tegelijk met het hoger beroep van het eindvonnis in die bodemprocedure (art. 1019cc lid 3, aanhef en onder b, Rv). Daarnaast kan de partij die na een deelgeschilbeschikking een bodemprocedure aanhangig heeft gemaakt, in die bodemprocedure verlop aan de rechter in eerste aanleg vragen om tussentijds hoger beroep in te stellen. De appeltermijn is drie maanden te rekenen vanaf de eerste roldatum. Is de deelgeschilbeschikking van een latere datum, dan is de appeltermijn drie maanden te rekenen vanaf de datum van die beschikking.

3.4 Rechtsmiddelen en rechtseenheid

De regeling van artikel 1019bb Rv en artikel 1019cc Rv is niet gemakkelijk leesbaar en heeft in de praktijk de nodige vragen opgeroepen. De regeling is ook beperkt van omvang: artikel 1019cc lid 3 Rv regelt slechts in welke gevallen hoger beroep openstaat en binnen welke termijn dat hoger beroep moet worden ingesteld. De wettelijke regeling van de deelgeschilprocedure bevat geen voorschriften over het verdere verloop van de appelprocedure. Ook de toegang tot de cassatierechter komt in de wettelijke bepalingen over de deelgeschilprocedure niet aan de orde. Het ligt voor de hand dat de rechter in eerste aanleg meer verantwoordelijkheid draagt voor het bevorderen van rechtseenheid in de afwikkeling van personenschade naarmate de toegang tot de appel- en cassatierechter beperkter is. Een verdergaande, nodeloze beperking zou echter kunnen ontstaan als er onduidelijkheid (rechtsonzekerheid) is over de toegang tot en de procedure bij de appel- en cassatierechter. Het heeft na de inwerkingtreding van de deelgeschilprocedure medio 2010 enige tijd geduurd voordat deelgeschilbeschikkingen in een appelprocedure werden betrokken. Een eerste indruk van de mate waarin deelgeschilbeschikkingen aan de appelrechter zijn voorgelegd, kan worden verkregen met behulp van op *rechtspraak.nl* gepubliceerde uitspraken. Een meer precieze indicatie zou ook informatie uit andere zoekmachines alsmede informatie over niet-gepubliceerde uitspraken vergen. In het kader van deze bijdrage volstaat echter een eerste indruk, aangezien het slechts erom gaat de mogelijkheden voor het waarborgen van rechtseenheid in de deelgeschilprocedure te verkennen.¹³

Op *rechtspraak.nl* zijn medio maart 2018 op het trefwoord 'deelgeschil' (gezocht in 'alle velden') 52 uitspraken van gerechtshoven gepubliceerd, waarvan 39 uitspraken daadwerkelijk betrekking hebben op de deelgeschilprocedure.¹⁴ Vijf daarvan betreffen de vraag of met een beroep op een doorbrekingsgrond hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking openstaat.¹⁵ De overige 34 zaken betreffen gevallen waarin met toepassing van artikel 1019cc lid 3 Rv in een bodemprocedure (mede) tegen een deelgeschilbeschikking wordt opgekomen.¹⁶ In 3 van deze 34 zaken is het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaard.¹⁷ In de overige gevallen is het hoger beroep inhoudelijk behandeld.¹⁸

13 Zie voor meer specifieke gegevens over aantallen deelgeschilprocedures: Wesselink 2016, p. 77-83.

14 De ECLI's zijn:
ECLI:NL:GHSHE:2016:870;
ECLI:NL:GHSHE:2015:5248;
ECLI:NL:GHSGR:2012:BW4607;
ECLI:NL:GHDHA:2017:2331;
ECLI:NL:GHSHE:2016:2628;
ECLI:NL:GHDHA:2013:3213;
ECLI:NL:GHDHA:2014:1997;
ECLI:NL:GHAMS:2017:368;
ECLI:NL:GHSHE:2017:1103;
ECLI:NL:GHARL:2017:1635;
ECLI:NL:GHARL:2016:2005;
ECLI:NL:GHARL:2016:1004;
ECLI:NL:GHSHE:2017:4154;
ECLI:NL:GHARL:2017:5372;
ECLI:NL:GHDHA:2017:3031;
ECLI:NL:GHAMS:2017:2953;
ECLI:NL:GHARL:2014:7477;
ECLI:NL:GHSHE:2012:BW5744;
ECLI:NL:GHSHE:2016:2137;
ECLI:NL:GHSHE:2017:1471;
ECLI:NL:GHSHE:2016:3167;
ECLI:NL:GHSHE:2013:4188;
ECLI:NL:GHAMS:2012:3600;
ECLI:NL:GHARL:2014:185;
ECLI:NL:GHARL:2014:183;
ECLI:NL:GHARL:2014:181;
ECLI:NL:GHSHE:2016:2399;
ECLI:NL:GHSHE:2015:5156;
ECLI:NL:GHSHE:2016:4691;
ECLI:NL:GHAMS:2014:302;
ECLI:NL:GHARL:2015:3369;
ECLI:NL:GHARL:2014:6362;
ECLI:NL:GHARL:2014:6361;
ECLI:NL:GHAMS:2016:2005;
ECLI:NL:GHSHE:2015:3594;
ECLI:NL:GHARL:2016:3429;
ECLI:NL:GHSHE:2015:2023;
ECLI:NL:GHSGR:2012:BW8517;
ECLI:NL:GHARL:2016:5294;

15 ECLI:NL:GHDHA:2013:3213;
ECLI:NL:GHARL:2014:7477;
ECLI:NL:GHSHE:2012:BW5744;
ECLI:NL:GHAMS:2012:3600;
ECLI:NL:GHSHE:2016:2399.

16 De verdeling van deze 34 uitspraken over de jaren sinds medio 2010 is als volgt: 0 in 2010, 1 in 2011, 2 in 2012, 1 in 2013, 7 in 2014 (waarvan drie samenhangende zaken), 5 in 2015 (waarvan 1 een vervolg was van de drie samenhangende uitspraken uit 2014), 10 in 2016, en 9 in 2017.

17 ECLI:NL:GHSHE:2016:870;
ECLI:NL:GHARL:2017:5372;
ECLI:NL:GHAMS:2017:2953.

18 Zie voor een indruk van het aantal uitspraken in eerste aanleg: Wesselink 2016, p. 75 e.v.

Uit de genoemde 39 uitspraken in deelgeschilprocedures in hoger beroep komt naar voren dat de regeling van artikel 1019bb en artikel 1019cc Rv inderdaad de nodige vragen heeft opgeroepen rondom de toegang tot het hoger beroep in deelgeschilprocedures. Dit kan met enkele voorbeelden worden geïllustreerd. In een aantal zaken kwam zoals gezegd aan de orde of het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv kan worden doorbroken overeenkomstig de rechtspraak van de Hoge Raad over doorbreking van rechtsmiddelenverboden. Ook rees bijvoorbeeld de vraag of het hoger beroep van artikel 1019cc lid 3 Rv zich evenals de deelgeschilprocedure in eerste aanleg in een verzoekschriftprocedure afspeelt, dan wel in een dagvaardingsprocedure (zie par. 4.2). De vraag lijkt ook te leven in hoeverre de faciliterende rol van de deelgeschilrechter in eerste aanleg doorwerkt in hoger beroep. Zo heeft een hof geoordeeld dat de mogelijkheid om via artikel 1019cc lid 3 Rv op te komen tegen een deelgeschilbeschikking, niet zou zijn bedoeld voor gevallen waarin een deelgeschil zich volgens de deelgeschilrechter in eerste aanleg niet leent voor beslechting in de deelgeschilprocedure.¹⁹ Daarmee plaatst de appelrechter zichzelf buiten spel als het erom gaat partijen te faciliteren om de personenschadezaak voortvarend in onderling overleg af te wikkelen. Een andere vraag is (geweest) of de kostenregeling van artikel 1019aa Rv, die onderdeel is van de laagdrempelige toegang tot de deelgeschilrechter (zie par. 2), is beperkt tot de eerste aanleg, dan wel ook van toepassing is na aanwending van een rechtsmiddel (zie par. 4.5).

De weg die naar een uitspraak van de Hoge Raad leidt, is een reële mogelijkheid om bij deelgeschillen over letsel- en overlijdensschade de rechtseenheid in algemene zin te waarborgen

Sinds medio 2010 zijn aan de Hoge Raad drie zaken voorgelegd waarin werd opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking. Aan de hand van de uitspraken van de Hoge Raad in deze drie zaken worden in de volgende paragraaf de mogelijkheden voor het waarborgen van rechtseenheid in de deelgeschilprocedure nader verkend. Daarbij zal naar voren komen dat de weg die naar een uitspraak van de

Hoge Raad leidt, een reële mogelijkheid is om bij deelgeschillen over letsel- en overlijdensschade de rechtseenheid in algemene zin te waarborgen. Dat neemt niet weg dat er voor de procespartijen tijd, geld en energie is gemoeid met het voorleggen van een deelgeschil aan de Hoge Raad, die dan niet worden besteed aan het met de deelgeschilprocedure beoogde doel dat partijen zo spoedig mogelijk na de uitspraak van de deelgeschilrechter in eerste aanleg hun onderhandelingen voortzetten en de zaak voortvarend afwikkelen. Dat is een offer ten gunste van de rechtseenheid dat eigen is aan het procederen over een zaak in meerdere instanties en dat ook in andere procedures dan deelgeschilprocedures wordt gebracht in individuele zaken. Het wordt hier echter gebracht tegen de bijzondere achtergrond dat de deelgeschilprocedure mede in het leven is geroepen vanuit de wens dat zaken over letsel- en personenschade, die in het leven van de benadeelde zeer ingrijpend kunnen zijn, door partijen zelf zo voortvarend mogelijk worden afgewikkeld. Tegen deze achtergrond is het begrijpelijk dat de Hoge Raad de drie in cassatie voorgelegde zaken heeft aangegrepen om uiteenlopende vragen over procesrechtelijke aspecten van de deelgeschilprocedure te beantwoorden waarover in de praktijk onduidelijkheid bestond.

4 Procesrechtelijke rechtseenheid en de deelgeschilprocedure

4.1 Doorbrekingsgronden van toepassing?

Artikel 1019bb Rv bepaalt dat tegen de deelgeschilbeschikking geen voorziening openstaat, onverminderd artikel 1019cc lid 3 Rv. In de eerste procedure bij de Hoge Raad²⁰ was aan de orde of het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv kan worden doorbroken.

De Hoge Raad heeft bij de beoordeling van deze kwestie twee aspecten uit de totstandkomingsgeschiedenis van de wettelijke regeling van de deelgeschilprocedure belicht: a) dat rechtsmiddelenverbod is in die regeling opgenomen omdat het openstellen van een rechtsmiddel in de deelgeschilprocedure zich bezwaarlijk verdraagt met de ratio van die procedure, te weten dat partijen de zaak na de deelgeschilbeschikking in onderling overleg voortvarend afwikkelen, maar b) de wetgever heeft het aan de rechtspraak willen overlaten of het verbod kan worden doorbroken. Dan heeft volgens de Hoge Raad als uitgangspunt te gelden dat volgens vaste rechtspraak een wettelijk rechtsmiddelenverbod kan worden

¹⁹ Hof Amsterdam 7 februari 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:368.

²⁰ HR 18 april 2014, ECLI:NL:HR:2014:943, *JBPR* 2015/1, m.nt. A.J.J.G. Schijns, *NJ* 2015/215, m.nt. H.B. Krans.

doorbroken op een van de in de rechtspraak ontwikkelde doorbrekingsgronden, te weten indien de rechter buiten het toepassingsgebied van de desbetreffende regeling is getreden, deze ten onrechte buiten toepassing heeft gelaten, dan wel bij de behandeling van de zaak een zodanig fundamenteel rechtsbeginsel heeft veronachtzaamd dat van een eerlijke en onpartijdige behandeling van de zaak niet kan worden gesproken. De Hoge Raad zag geen aanleiding om ten aanzien van het rechtsmid-delenverbod van artikel 1019bb Rv anders te oordelen en overwoog daartoe onder meer:

‘De beschikking op een deelgeschil als bedoeld in art. 1019w Rv kan bindende eindbeslissingen behelzen op geschilpunten die de materiële rechtsverhouding tussen partijen betreffen. In dat geval staat in zoverre een rechtsmiddel open (art. 1019cc lid 3 Rv), en daarin zou aanleiding kunnen worden gevonden om doorbreking niet toe te staan (vgl. HR 28 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0598, NJ 2012/556). De beschikking kan echter ook beslissingen van andere aard omvatten, en niet steeds behoeft op voorhand duidelijk te zijn wat de precieze reikwijdte van zodanige beslissingen is. Ook in de parlementaire geschiedenis wordt onderkend dat grensgevallen denkbaar zijn tussen beslissingen die ingrijpen in de materiële rechtsverhouding van partijen en beslissingen over meer processuele aspecten. (Kamerstukken II, 2007-2008, 31 518, nr. 3, p. 20-21).’

Of een bepaald wettelijk rechtsmiddelenverbod kan worden doorbroken, vraagt volgens de Hoge Raad uit een oogpunt van rechtszekerheid om een ondubbelzinnig antwoord. Gezien de fundamentele strekking van de doorbrekingsgrondenrechtspraak, zal dat antwoord de rechtsbescherming moeten waarborgen die in die rechtspraak wordt verleend. Daarom neemt de Hoge Raad aan dat de doorbrekingsgronden ook kunnen worden ingeroepen met betrekking tot een deelgeschilbeschikking als bedoeld in artikel 1019w Rv, ongeacht of daartegen een rechtsmiddel in de zin van artikel 1019cc lid 3 Rv openstaat of zal openstaan.

In deze eerste procedure in cassatie is de Hoge Raad ook ingegaan op de vraag of als een beroep op een doorbrekingsgrond valt aan te merken de stelling dat beëindiging van een deelgeschil niet kan bijdragen aan de totstandkoming van een vaststellingsovereenkomst over de vordering als bedoeld in artikel 1019x lid 3, aanhef en onder a, Rv. Die vraag beantwoordde de Hoge Raad ontkennend, onder verwijzing naar vaste doorbrekingsgrondenrechtspraak.²¹

4.2 Verzoekprocedure of vorderingsprocedure?

In de eerste procedure bij de Hoge Raad,²² die zoals gezegd de vraag betrof of het rechtsmid-delenverbod van artikel 1019bb Rv met een beroep op een doorbrekingsgrond kan worden doorbroken, was het cassatieberoep ingesteld door indiening van een verzoekschrift. In de

uitspraak heeft de Hoge Raad vermeld dat in de procedure waarin met een beroep op een doorbrekingsgrond een rechtsmiddel wordt ingesteld tegen een deelgeschilbeschikking, de artikelen 1019w e.v. Rv van toepassing zijn. De omstandigheid dat de deelgeschilprocedure wettelijk is vormgegeven als een verzoekprocedure, heeft tot gevolg dat een beroep op een doorbrekingsgrond evenzeer in een verzoekprocedure moet worden gedaan. De procedure in hoger beroep en cassatie waarin met een beroep op een doorbrekingsgrond wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking, moet dus worden ingeleid en gevoerd als een verzoekprocedure. De uitspraak wordt gedaan in de vorm van een beschikking.

De Hoge Raad neemt aan dat de doorbrekingsgronden ook kunnen worden ingeroepen met betrekking tot een deelgeschilbeschikking als bedoeld in artikel 1019w Rv, ongeacht of daartegen een rechtsmiddel in de zin van artikel 1019cc lid 3 Rv openstaat of zal openstaan

In de tweede procedure bij de Hoge Raad²³ kwam aan de orde of dit anders is wanneer met toepassing van artikel 1019cc lid 3 Rv hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking wordt ingesteld. Artikel 1019cc lid 3 bepaalt dat een regulier hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking, zonder beroep op doorbrekingsgronden, wordt ingesteld in de ‘procedure ten principale’. Het hof had in deze zaak aangenomen dat ook dit hoger beroep moest worden ingeleid met een verzoek(schrift) en niet met een dagvaarding. Dit achtte de Hoge Raad onjuist, waartoe hij onder meer overwoog:

‘Blijkens de tekst en de strekking van art. 1019cc lid 3 Rv [...] is het geding waarin op de voet van die bepaling (mede) wordt opgekomen tegen een beschikking in een deelgeschil, een dagvaardingsprocedure. De aansprakelijkheidszaak die in de art. 1019w en 1019cc lid 3 Rv is aangeduid als de procedure ten principale, is immers een dagvaardingsprocedure.

Het voorgaande betekent onder meer dat een dergelijk geding in eerste aanleg wordt ingeleid met een dagvaarding en dat het hoger beroep op de voet van art. 1019cc lid 3 Rv en een eventueel daaropvolgend beroep in cassatie worden ingesteld bij dagvaarding. Ingeval aan deze eis niet is voldaan, kan de behandeling van de zaak met toepassing van art. 69 Rv worden voortgezet volgens de regels van de dagvaardingsprocedure.’

²¹ HR 24 september 1993,

ECLI:NL:HR:1993:

ZC1076, NJ 1993/758.

²² HR 18 april 2014, ECLI:

NL:HR:2014:943, JBPR

2015/1, m.nt. A.J.J.G.

Schijns, NJ 2015/215, m.nt.

H.B. Krans.

²³ HR 19 juni 2015, ECLI:

NL:HR:2015:1689, JBPR

2015/65, m.nt. R.L. Bakels,

NJ 2018/208, m.nt. W.D.H.

Asser.

De eerste twee procedures bij de Hoge Raad hebben in onderling verband gezien dus duidelijk gemaakt dat het hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking verloopt volgens de regels van de verzoekprocedure als met een beroep op doorbrekingsgronden wordt getracht het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv te passeren, maar dat het verloopt volgens de regels van de vorderingsprocedure als het wordt ingesteld met toepassing van artikel 1019cc lid 3 Rv.

Beschikkingen van een hof in een deelgeschilprocedure zijn door het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv zeldzaam, maar ze kunnen wel voorkomen

4.3 Staat cassatieberoep open?

Deze vraag valt in twee delen uiteen. Onderscheid moet worden gemaakt tussen de vraag of cassatieberoep openstaat in de deelgeschilprocedure zelf, en de vraag of cassatieberoep openstaat in de vorderingsprocedure waarin mede wordt opgekomen tegen de deelgeschilbeschikking. Op beide vragen wordt hierna achtereenvolgens ingegaan.

De vraag of cassatieberoep openstaat in de deelgeschilprocedure zelf, dat wil zeggen of een verzoekprocedure in cassatie over het deelgeschil aanhangig kan worden gemaakt, zal moeten worden beantwoord aan de hand van artikel 1019bb Rv. Het rechtsmiddelenverbod in deze bepaling zal vermoedelijk in de weg staan aan sprongcassatie²⁴ rechtstreeks tegen een beschikking van een rechtbank in een deelgeschilprocedure. Is wel cassatieberoep tegen een beschikking van een hof in een deelgeschilprocedure denkbaar? Beschikkingen van een hof in een deelgeschilprocedure zijn door het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv zeldzaam, maar ze kunnen wel voorkomen. Voorbeelden daarvan zijn het geval waarin hangende een bodemprocedure in hoger beroep een deelgeschil voor het eerst aanhangig wordt gemaakt bij de appelinstantie (art. 1019x lid 1 Rv),²⁵ of het geval waarin met een beroep op doorbrekingsgronden wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking in eerste aanleg en in hoger beroep het rechtsmiddelenverbod met succes wordt doorbroken. In beide gevallen vindt bij het hof een verzoekprocedure over het deelgeschil plaats. Dan kan het hof dus een deelgeschilbeschikking wijzen. Kan tegen die beschikking ver-

volgens een regulier cassatieberoep worden ingesteld? Aan de Hoge Raad is nog geen zaak voorgelegd waarin deze vraag is beantwoord. Te verwachten valt dat dit cassatieberoep afstuit op het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv. Als in cassatie echter met succes een beroep op een doorbrekingsgrond wordt gedaan, zal de Hoge Raad het cassatieberoep tegen de deelgeschilbeschikking van het hof niettemin inhoudelijk behandelen.

De vraag of cassatieberoep openstaat in de vorderingsprocedure waarin mede wordt opgekomen tegen de deelgeschilbeschikking, is aan de orde gekomen in de tweede procedure in cassatie.²⁶ Zoals gezegd bevat de wetelijke regeling van de deelgeschilprocedure geen bepaling over het beroep in cassatie. De Hoge Raad heeft bij de beantwoording van deze vraag acht geslagen op het rechtsmiddelenverbod van artikel 1019bb Rv en op de beperkte mogelijkheden van artikel 1019cc lid 3 Rv voor het instellen van hoger beroep. Uit de parlementaire geschiedenis²⁷ heeft de Hoge Raad vermeld dat deze bepalingen mede moeten worden gezien tegen de achtergrond dat het doelmatig kan zijn wanneer partijen 'een cruciale kwestie [...] die in feite bepalend is voor de afloop van de zaak [...] bij het gerechtshof (en eventueel bij de Hoge Raad) kunnen uitprocederen, zonder dat zij gedwongen zijn om eerst de gehele bodemprocedure in eerste aanleg af te ronden'. Tegen deze achtergrond moet naar het oordeel van de Hoge Raad worden aangenomen dat cassatieberoep openstaat tegen de uitspraak in het hoger beroep dat op de voet van artikel 1019cc lid 3 Rv is ingesteld tegen een deelgeschilbeschikking in eerste aanleg. Hierbij heeft de Hoge Raad artikel 1019cc lid 3 Rv in onderling verband gezien met artikel 398 Rv, dat cassatieberoep in vorderingszaken algemeen openstelt.

De Hoge Raad heeft de toegang tot de cassatieprocedure in de vorderingsprocedure waarin mede wordt opgekomen tegen de deelgeschilbeschikking, aldus in wezen ontleend aan een aanwijzing in de parlementaire geschiedenis dat de wetgever wel heeft gedacht aan de mogelijkheid van cassatieberoep (al is deze niet genoemd in artikel 1019cc lid 3 Rv) in combinatie met de wetelijk geregelde algemene toegang tot cassatieberoep in vorderingszaken. Daarbij moet worden bedacht dat de parlementaire geschiedenis geen aanknopingspunt bevat om aan te nemen dat de wetgever zou hebben beoogd voor de deelgeschilprocedure een uitzondering te maken op de in artikel 398 Rv neergelegde hoofdregel van burgerlijk procesrecht dat

²⁴ Art 398 Rv maakt sprongcassatieberoep mogelijk tegen vonnissen die in eerste aanleg op tegenspraak zijn gewezen. Art 426 lid 4 Rv verklaart dit voorschrift niet van overeenkomstige toepassing op de verzoekprocedure, maar als alle partijen en belanghebbenden na een beschikking in eerste aanleg hebben ingestemd met een sprongcassatieberoep, is er in de gewone verzoekprocedure (waarin geen rechtsmiddelenverbod als bedoeld in art. 1019bb Rv geldt) geen grond dat beroep niet toe te staan. Zie HR 15 maart 2013, r.o. 4.1, ECLI:NL:HR:2013:BY6101, NJ 2013/388, m.nt. H.B. Krans, JBPR 2013/19, m.nt. N.A.M.E.C. Fanoy.

²⁵ Bijv. Hof Amsterdam 18 december 2012, ECLI:NL:HR:GHAMS:2012:4043.

²⁶ HR 19 juni 2015, ECLI:NL:HR:2015:1689, JBPR 2015/65, m.nt. R.L. Bakels, NJ 2018/208, m.nt. W.D.H. Asser.

²⁷ Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 22-23.

na hoger beroep cassatieberoep openstaat. Een andere uitkomst zou op gespannen voet hebben gestaan met de taak van de Hoge Raad op het gebied van de rechtseenheid. Er zijn immers vier gerechtshoven die over een hoger beroep als bedoeld in artikel 1019cc lid 3 Rv kunnen oordelen. Denkbaar is dat zij tot uiteenlopende uitspraken over eenzelfde rechtsvraag komen (waarmee op zichzelf de rechtsontwikkeling kan zijn gediend). Een cassatieberoep stelt de Hoge Raad in staat de rechtseenheid binnen het gesloten stelsel van rechtsmiddelen te bevorderen.

Een cassatieberoep stelt de Hoge Raad in staat de rechtseenheid binnen het gesloten stelsel van rechtsmiddelen te bevorderen

4.4 Is verlov vereist voor het instellen van cassatieberoep?

Artikel 1019cc lid 3 Rv kent twee varianten voor het instellen van hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking.

De eerste variant houdt in dat het hoger beroep tegen de deelgeschilbeschikking wordt ingesteld tegelijk met het hoger beroep tegen een einduitspraak in een bodemprocedure in eerste aanleg die mede betrekking had op (beslissingen uit) de deelgeschilbeschikking (art. 1019cc lid 3, aanhef en onder b, Rv). Voor het instellen van hoger beroep tegen een einduitspraak in een vorderings- of verzoekprocedure is verlov van de rechter in eerste aanleg niet vereist (art. 332 lid 1 Rv). Dat is in deze variant niet anders.

De tweede variant houdt in dat het hoger beroep met verlov van de bodemrechter in eerste aanleg wordt ingesteld voordat een einduitspraak is gewezen in de bodemprocedure waarin (ook) kwesties in geschil zijn waarover in een deelgeschil beslissingen als bedoeld in artikel 1019cc lid 1 Rv zijn gegeven (art. 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv). Voor het instellen van dit hoger beroep geldt een appeltermijn van drie maanden te rekenen vanaf de eerste roldatum, dan wel, indien de beschikking nadien is gegeven, te rekenen vanaf de dag van de uitspraak van de beschikking. Deze variant strookt met de hoofdregel in de vorderings- en verzoekprocedure dat voor het instellen van hoger beroep tegen een tussenuitspraak steeds verlov van de rechter in eerste aanleg vereist is (art. 337 lid 2 Rv, art. 358 lid 4 Rv). In de tweede²⁸ en derde²⁹

procedure in cassatie heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de tweede variant ook gevolgen kent in cassatie, aangezien de wetgever nu eenmaal heeft beoogd aan het tussentijds aanwenden van een rechtsmiddel tegen een deelgeschilbeschikking de voorwaarde te verbinden dat daarvoor verlov van de rechter wordt verkregen. Bij het bepalen van die gevolgen maakt het verschil of het hof zelf de zaak afdoet of niet.³⁰ Een uitspraak in het hoger beroep tegen een deelgeschilbeschikking dat met verlov van de bodemrechter in eerste aanleg is ingesteld (art. 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv), is in beginsel evenzeer een tussenuitspraak³¹ (waartegen cassatieberoep alleen met verlov van de appelrechter openstaat; art. 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv in verbinding met art. 401a lid 2 Rv). Dat is alleen anders als het hof (geheel of ten dele) zelf de zaak heeft afgedaan en de uitspraak van het hof daarom (geheel of ten dele) is aan te merken als een einduitspraak (art. 332 lid 1 Rv) waartegen cassatieberoep openstaat (art. 398 Rv). In de tweede en derde procedure in cassatie heeft de Hoge Raad in dit verband geoordeeld dat de bevoegdheden van het hof in de vorderingsprocedure om zelf de zaak af te doen (art. 355 en 356 Rv), ook gelden in de bodemprocedure in hoger beroep waarin met toepassing van artikel 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv met verlov van de bodemrechter in eerste aanleg wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking. In de vorderingsprocedure ontleent het hof de bevoegdheid om zelf de zaak af te doen in geval van bekrachtiging van de bestreden uitspraak aan artikel 355, tweede volzin, Rv. In geval van vernietiging van de bestreden uitspraak heeft het hof volgens artikel 356 Rv de bevoegdheid de zaak aan zich te houden.

Voor het antwoord op de vraag of verlov nodig is om cassatieberoep in te stellen tegen een uitspraak in hoger beroep waarin met verlov van de bodemrechter in eerste aanleg is geprocedeerd over een deelgeschilbeschikking in eerste aanleg, moet dus steeds worden bezien of het hof zelf de zaak heeft afgedaan. Is dat niet het geval, of kan daarover verschil van inzicht bestaan, dan is het aangewezen bij het hof tijdig verlov voor het instellen van cassatieberoep te vragen.

Het voorgaande laat ook een hoofdlijn zien: de Hoge Raad heeft het antwoord op de vraag of verlov vereist is voor tussentijds cassatieberoep in een bodemprocedure waarin mede wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking, ingebed in het systeem van de vorderingsprocedure volgens het Wetboek van

28 HR 19 juni 2015, ECLI:NL:HR:2015:1689, *JBPR* 2015/65, m.nt. R.L. Bakels, *NJ* 2018/208, m.nt. W.D.H. Asser.

29 HR 15 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3142, *JBPR* 2018/18, m.nt. R.L. Bakels, *NJ* 2018/209, m.nt. S.D. Lindenbergh.

30 Het hof doet zelf de zaak af indien in het dictum van zijn uitspraak met betrekking tot enig deel van het gevorderde een einde wordt gemaakt aan het geschil.

31 Zie o.a. HR 4 februari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR6188, *NJ* 2005/142.

Burgerlijke Rechtsvordering en de daarop gebaseerde rechtspraak. Daarmee wordt de rechtseenheid in het procesrecht als geheel gediend. Wel kan de vraag worden gesteld wat de inbedding van het rechtsmiddel van artikel 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv in het reguliere appel- en cassatieprocesrecht betekent voor het belang dat partijen worden gestimuleerd de zaak na een deelgeschilprocedure in onderling overleg voortvarend af te wikkelen. Bij gebreke van aanwijzingen in de tekst en de parlementaire geschiedenis van de wettelijke regeling van de deelgeschilprocedure, zou de Hoge Raad echter de stoel van de wetgever vermoedelijk dicht naderen als hij in zijn rechtspraak in aanvulling op die regeling een afzonderlijk appel- en cassatieprocesrecht voor de deelgeschilprocedure zou ontwikkelen. Voor de deelgeschilprocedure gelden wetssystematisch nu eenmaal de regels van de verzoekprocedure, tenzij daarvan in de wettelijke regeling van de deelgeschilprocedure is afgeweken.

Ook aan de (schaarse) rechtspraak van de Hoge Raad over de kostenregeling van de deelgeschilprocedure is te zien dat de wettelijke bepalingen over de deelgeschilprocedure worden uitgelegd tegen een dubbele achtergrond

4.5 Kosten van de deelgeschilprocedure

Ook aan de (schaarse) rechtspraak van de Hoge Raad over de kostenregeling van de deelgeschilprocedure is te zien dat de wettelijke bepalingen over de deelgeschilprocedure worden uitgelegd tegen een dubbele achtergrond: er is aandacht voor zowel de betekenis van die bepalingen in het onderhandelingstraject van partijen als een rechtssystematische benadering. Artikel 1019aa Rv bevat een regeling voor de kosten van de deelgeschilprocedure die afwijkt van de gewone proceskostenregels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De benadeelde heeft in beginsel aanspraak op vergoeding van de kosten van de behandeling van het deelgeschil alsof het buitengerechtelijke kosten betreft. De redelijke kosten als bedoeld in artikel 6:96 lid 2 BW moeten bij de begroting in aanmerking worden genomen. De achtergrond hiervan is dat de deelgeschilprocedure een rechterlijke interventie biedt tijdens de onderhandelingen van partijen buiten

rechte. Op verzoek van de benadeelde kan de deelgeschilrechter de wederpartij ook tot betaling van de begrote kosten veroordelen. Die veroordeling heeft in een eventuele bodemprocedure tussen partijen geen verdergaande betekenis dan wanneer zij zou zijn opgenomen in een vonnis in kort geding tussen partijen (art. 1019c lid 2 Rv). Geen van partijen kan in de deelgeschilprocedure worden veroordeeld in de proceskosten van de wederpartij (art. 1019aa lid 3 Rv). De volgens artikel 1019aa lid 1 Rv begrote kosten van de deelgeschilprocedure kunnen ook niet later alsnog als proceskosten worden aangemerkt (ze kunnen niet ‘van kleur verschieten’), wanneer partijen nog een bodemprocedure over dezelfde kwestie voeren (art. 1019aa lid 2 Rv).³²

De regeling voor de kosten van de deelgeschilprocedure laat zien dat de wetgever heeft beoogd de benadeelde een laagdrempelige toegang te bieden tot het verkrijgen van een rechterlijke interventie in de onderhandelingen tussen partijen over de afwikkeling van een personenschadezaak. De regeling heeft in de praktijk op diverse punten aanleiding gegeven tot debat in literatuur en rechtspraak.³³ Slechts een enkel punt is aan de orde gekomen in de zaken die aan de Hoge Raad zijn voorgelegd.

In de eerste procedure,³⁴ waarin is beslist dat de doorbrekingsgronden ook kunnen worden ingeroepen met betrekking tot een deelgeschilbeschikking als bedoeld in artikel 1019w Rv, heeft de Hoge Raad impliciet geoordeeld dat artikel 1019aa Rv ook van toepassing is in de verzoekprocedure waarin met een beroep op doorbrekingsgronden wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking. De Hoge Raad heeft namelijk geoordeeld dat de wederpartij van de benadeelde in dat geval niet in de proceskosten in cassatie kon worden veroordeeld op de grond dat artikel 289 Rv volgens artikel 1019aa lid 3 Rv – kennelijk ook in cassatie – niet van toepassing is. De Hoge Raad heeft het bovendien in beginsel aangewezen geacht dat de kosten van de benadeelde voor de behandeling van de deelgeschilprocedure in cassatie met toepassing van artikel 1019aa lid 1 Rv worden begroot. Ook heeft hij geoordeeld dat de kosten van de behandeling in cassatie aan de zijde van de benadeelde als buitengerechtelijke kosten gelden, ongeacht of de kosten door de rechter op de voet van artikel 1019aa lid 1 Rv worden begroot. Door de begroting van die kosten achterwege te laten, wordt de aanspraak van de benadeelde op vergoeding van die kosten als buitengerechtelijke kosten dus niet aangetast.

³² *Kamerstukken II* 2008/09, 31518, 10; *Kamerstukken I* 2008/09, 31518, A.

³³ Zie bijvoorbeeld Huijsmans & Vermeulen 2014, p. 26-27; De Groot & Van Oers 2015, p. 61-63; L. Boersma, ‘De kosten van de deelgeschilprocedure: enkele suggesties tot normering’, *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2017, p. 18-28; A.L.M. Keirse & J. Biezenaar, ‘Eigen schuld en BGK in (deel)geschil: wie kent de tweede billijkheidscorrectie?’, *Tijdschrift voor Vergoeding personenschade* 2018, p. 1-14.

³⁴ HR 18 april 2014, ECLI: NL:HR:2014:943, *JBPR* 2015/1, m.nt. A.J.J.G. Schijns, *NJ* 2015/215, m.nt. H.B. Krans.

In de tweede procedure³⁵ kwam aan de orde of in de vorderingsprocedure waarin met gebruik van artikel 1019cc lid 3 Rv wordt opgekomen tegen een deelgeschilbeschikking, de kosten van de benadeelde evenzeer als in de deelgeschilprocedure zelf met toepassing van artikel 1019aa Rv behoren te worden begroot. Met andere woorden: geldt de kostenregeling van artikel 1019aa Rv alleen voor de deelgeschilprocedure in eerste aanleg? Uit de totstandkomingsgeschiedenis van artikel 1019aa Rv heeft de Hoge Raad afgeleid dat die regeling slechts is gegeven voor de begroting van de kosten van de deelgeschilprocedure zelf. Daarom acht de Hoge Raad die regeling niet van toepassing op de proceskosten van de bodemprocedure tussen dezelfde partijen waarin met gebruik van artikel 1019cc lid 3 Rv wordt opgekomen tegen de deelgeschilbeschikking. Ook het antwoord op deze vraag heeft de Hoge Raad dus, bij gebreke van een bijzondere proceskostenregeling voor de in artikel 1019cc lid 3 genoemde rechtsmiddelmogelijkheden, in het systeem van de vorderingsprocedure ingebed. In de bodemprocedure in hoger beroep en cassatie waarin met gebruik van artikel 1019cc lid 3 Rv (mede) tegen de deelgeschilbeschikking wordt opgekomen, gelden dus de gewone regels voor de proceskostenveroordeling (art. 237 e.v. Rv in hoger beroep en art. 419 lid 4 Rv). Dit is te zien in het dictum in de derde procedure in cassatie,³⁶ waarin de wederpartijen van de benadeelde in de proceskosten worden veroordeeld, en wel met toepassing van het tarief dat voor de vorderingsprocedure in cassatie gebruikelijk is.

5 Mogelijkheden voor waarborgen van rechtseenheid in deelgeschilprocedure

5.1 Balans

Uit de hiervoor besproken rechtspraak van de Hoge Raad komt naar voren dat aan artikel 1019bb Rv en artikel 1019cc lid 3 Rv geen verdergaande betekenis wordt toegekend dan dat zij de toegang tot, de termijn voor en de wijze van het instellen van een rechtsmiddel tegen een deelgeschilbeslissing regelen. Zij zijn niet bepalend voor het verdere procesverloop in de volgende instantie. Aan die bepalingen en aan artikel 1019aa Rv wordt voor het hoger beroep en het cassatieberoep betekenis gegeven voor zover dat past bij de tekst en de ratio van de wettelijke regeling van de deelgeschilprocedure. Voor het overige wordt aangesloten bij het procesrecht van de

vorderings- en verzoekprocedure. Daarmee wordt de rechtseenheid in het procesrecht als geheel gediend.

Een richtinggevend gezichtspunt voor de rechtseenheid in deelgeschilprocedures in eerste aanleg is dat in de rechtspraak van de Hoge Raad wettelijke bepalingen over de deelgeschilprocedure zo worden uitgelegd dat die procedure daadwerkelijk ertoe kan strekken dat partijen een rechterlijke beslissing over een deelgeschil kunnen verkrijgen die de verdere onderhandelingen over de afwikkeling van een personenschadezaak faciliteert. Enerzijds wordt de hand gehouden aan de beperkingen die door die bepalingen aan het instellen van rechtsmiddelen worden gesteld, hetgeen strookt met de bedoeling van de wetgever dat partijen de onderhandelingen na afloop van het deelgeschil voortvarend vervolgen. Anderzijds worden in lijn met de tekst van artikel 1019cc lid 3, aanhef en onder a, Rv in de rechtspraak van de Hoge Raad aan het benutten van de mogelijkheden voor het instellen van rechtsmiddelen geen nadere voorwaarden gesteld die verband houden met het belang dat partijen de onderhandelingen voortvarend voortzetten. Zo kan een volgens die bepaling ingesteld rechtsmiddel ook effectief worden gebruikt om een onherroepelijke uitspraak te verkrijgen over een geschilpunt van partijen met betrekking tot de materiële rechtsverhouding. Dit is duidelijk te zien aan de derde procedure,³⁷ waarin de Hoge Raad ook een richtinggevende uitspraak over werkgevers aansprakelijkheid bij ongevallen tijdens vrijwilligerswerk heeft gedaan.

Rechtseenheid is bereikbaar voor kwesties rondom de deelgeschilprocedure, niet in de laatste plaats omdat op het hoger beroep van artikel 1019cc lid 3 Rv een cassatieberoep kan volgen

5.2 Meer rechtseenheid rondom de deelgeschilprocedure?

5.2.1 Rechtseenheid is bereikbaar

In paragraaf 4 heb ik laten zien dat procesrechtelijke vragen rondom de deelgeschilregeling door middel van rechtsmiddelen eenduidig kunnen worden beantwoord. Rechtseenheid is bereikbaar voor kwesties

35 HR 19 juni 2015, ECLI: NL:HR:2015:1689, *JBPR* 2015/65, m.nt. R.L. Bakels, *NJ* 2018/208, m.nt. W.D.H. Asser.

36 HR 15 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3142, *JBPR* 2018/18, m.nt. R.L. Bakels, *NJ* 2018/209, m.nt. S.D. Lindenberg.

37 HR 15 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3142, *JBPR* 2018/18, m.nt. R.L. Bakels, *NJ* 2018/209, m.nt. S.D. Lindenberg.

rondom de deelgeschilprocedure, niet in de laatste plaats omdat op het hoger beroep van artikel 1019cc lid 3 Rv een cassatieberoep kan volgen. De bedoeling van de wetgever was dat de deelgeschilregeling ook nieuwe mogelijkheden zou bieden voor rechtsontwikkeling ten aanzien van allerlei vragen in personenschadezaken die in het verleden niet verder kwamen dan de onderhandelings-tafel. Er is sinds de inwerkingtreding van de deelgeschilprocedure medio 2010 voor zover bekend nauwelijks onderzoek verricht naar de vraag of hieraan in de praktijk inderdaad behoefte bestaat, en zo ja, of de deelgeschilprocedure daarin voorziet.

5.2.2 Aandacht voor rechtseenheid blijft nodig

Tegelijk wordt bij een *quick scan* van gepubliceerde deelgeschiluitspraken in eerste aanleg en hoger beroep duidelijk dat er de nodige punten zijn waarover uiteenlopend wordt geoordeeld. Zo zijn er naast uitspraken waarin desgevraagd een verklaring voor recht omtrent aansprakelijkheid wordt gegeven, ook wel uitspraken waarin dat niet mogelijk is geacht. Er is een uitspraak waarin is geoordeeld dat artikel 1019cc Rv belet dat de grondslag van een deelgeschilverzoek in de bodemprocedure in hoger beroep waarin (mede) tegen de deelgeschilbeschikking wordt opgekomen, met een subsidiaire grondslag wordt aangevuld.³⁸ De vraag is of dat strookt met de in paragraaf 5.1 genoemde lijn dat in die bodemprocedure het gewone procesrecht van de vorderingsprocedure in hoger beroep van toepassing is als de wettelijke regeling van de deelgeschilregeling geen daarvan afwijkende regel bevat. Die lijn duidt er immers op dat in die bodemprocedure de tweeconclusieregel (art. 347 Rv) van toepassing is, zodat een aanvulling van de grondslag van de eis in de eerste schriftelijke stukkenwisseling in beginsel juist wel mogelijk is.³⁹ Andere voorbeelden van kwesties waarover in rechterlijke uitspraken wel uiteenlopend wordt geoordeeld zijn de vraag in hoeverre in een deelgeschilprocedure plaats is voor bewijslevering door middel van getuigen en deskundigen, de vraag in hoeverre in een deelgeschilprocedure een voorschot op schadevergoeding kan worden toegewezen,⁴⁰ of de vraag hoe de begroting van de kosten van de benadeelde dient plaats te vinden (art. 1019aa Rv).⁴¹ Nader onderzoek van rechterlijke uitspraken in deelgeschilprocedures zal vermoedelijk ook de nodige materieelrechtelijke punten opleveren waarover uiteenlopend wordt geoordeeld.

5.2.3 Prejudiciële vragen aan de Hoge Raad

Het valt op dat in deelgeschilprocedures nog geen prejudiciële vragen aan de Hoge Raad zijn voorgelegd. Misschien is dat gewoon een kwestie van tijd, maar mogelijk realiseren partijen of rechters zich niet voldoende dat dit ook in een deelgeschilprocedure wel degelijk mogelijk is. Het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad over een kwestie die van belang is voor de beslechting of beëindiging van talrijke andere deelgeschillen waarin zich dezelfde vraag voordoet (art. 392 Rv), is bij uitstek een middel om rechtseenheid in de toepassing van de deelgeschilregeling te bevorderen. Dat een deelgeschilprocedure voortvarend moet worden afgewikkeld teneinde partijen in staat te stellen hun onderhandelingen zo spoedig mogelijk voort te zetten, hoeft geen beletsel te zijn om van dit middel gebruik te maken. De gemiddelde duur van de beantwoording van prejudiciële vragen door de Hoge Raad is ongeveer zes maanden. De Hoge Raad heeft al eens geoordeeld dat er gevallen zijn waarin het denkbaar is dat de rechter een voorlopig oordeel geeft waarmee partijen tijdelijk vooruit kunnen in afwachting van een definitief oordeel na beantwoording van prejudiciële vragen.⁴²

De deelgeschilrechter in eerste aanleg heeft diverse middelen om rechtseenheid in eerste aanleg te bevorderen als er uiteenlopende uitspraken over dezelfde rechtsvragen worden gedaan

De mogelijkheid voor rechters in feitelijke instantie om prejudiciële vragen in deelgeschilprocedures te stellen moet bovendien worden gezien tegen de achtergrond dat de aantallen gepubliceerde uitspraken in deelgeschilzaken in eerste aanleg, hoger beroep en cassatie (zie par. 3.4) doen vermoeden dat de meeste deelgeschillen niet verder komen dan een procedure in eerste aanleg. Naarmate minder wordt opgekomen tegen deelgeschilbeschikkingen in eerste aanleg, komt op de deelgeschilrechter in eerste aanleg een zwaardere verantwoordelijkheid te rusten om een bijdrage te leveren aan de rechtsvorming en rechtsontwikkeling in personenschadezaken. De deelgeschilrechter in eerste aanleg heeft diverse middelen om rechtseenheid in eerste aanleg te bevorderen als er uiteenlopende

³⁸ Hof's-Hertogenbosch 26 september 2017, ECLI: NL:GHSHE:2017:4154.

³⁹ Zie over de tweeconclusieregel bijv. F.B. Bakels, A. Hammerstein & E.M. Wesseling-van Gent, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Procesrecht. 4. Hoger beroep*, Deventer: Wolters Kluwer 2018/106 en 159.

⁴⁰ De Groot & Van Oers 2015, p. 61.

⁴¹ Zie par. 4.5.

⁴² HR 13 september 2013, r.o. 3.9.6, ECLI:NL:HR:2013:BZ9958, NJ 2014/455, m.nt. H.B. Krans.

uitspraken over dezelfde rechtsvragen worden gedaan. Hij kan met het oog op de behandeling van individuele zaken kennisnemen van relevante andere rechterlijke uitspraken en literatuur. Ook kan landelijk vakinhoudelijk, zaaksoverstijgend overleg worden gevoerd gericht op het bevorderen van rechtseenheid. Uiteenlopende rechterlijke uitspraken over dezelfde rechtsvragen kunnen daarbij landelijk onder de aandacht van deelgeschilrechters worden gebracht en ter discussie worden gesteld. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot ontwikkeling van meer uniform rechterlijk beleid, of tot meer inzicht in de wenselijkheid van het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad over kwesties die van belang zijn voor de beslechting of beëindiging van talrijke andere deelgeschillen waarin zich dezelfde vraag voordoet.

6 Tot slot

Nadenken over rechtseenheid rondom de deelgeschilprocedure kan niet los worden gezien van het antwoord op de vraag wat moet worden verstaan onder 'uiteenlopende uitspraken over dezelfde rechtsvragen'. In het algemeen zal er sprake zijn van uiteenlopende uitspraken over dezelfde rechtsvraag als verschillen tussen uitspraken over dezelfde rechtsvraag niet louter kunnen worden verklaard door de omstandigheden van het geval.

Deelgeschilrechters in feitelijke instanties hebben de nodige eigen middelen om in deelgeschilprocedures de belangen van rechtseenheid en rechtszekerheid te dienen

Dat betekent echter nog niet dat sprake is van een tekortkoming in de rechtseenheid, laat staan van een situatie die zich niet verdraagt met de eisen van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM. Het is inherent aan de verdeling van bevoegdheden in de rechterlijke organisatie over gebiedsdelen en instanties dat het mogelijk is dat over dezelfde rechtsvragen uiteenlopende rechterlijke uitspraken worden gedaan. Het gaat er uiteindelijk om dat is voorzien in voldoende mogelijkheden waarmee bij uiteenlopende rechterlijke uitspraken de rechtseenheid en daarmee de rechtszekerheid kunnen worden gediend, en dat die mogelijkheden effectief kunnen worden gebruikt.⁴³ Positief te duiden is dan dat deelgeschilrechters in feitelijke instanties de nodige eigen middelen hebben om in deelgeschilprocedures de belangen van rechtseenheid en rechtszekerheid te dienen, en dat de beperkte rechtsmiddelmogelijkheden van artikel 1019cc lid 3 Rv tot in cassatie effectief blijken te kunnen worden benut.

⁴³ Zie bijvoorbeeld EHRM 20 oktober 2011, r.o. 51-53, 13279/05 (*Nejdet Sahin / Turkije*), NJ 2012/563, m.nt. E.A. Alkema, EHRC 2012/15.